

Ad 3) Vývoj nepřízvučných samohlásek

- Menší počet nepřízvučných samohlásek

Přízvučné slabiky (toniche) → *accento primario*

Polopřízvučné sl. (semitoniche) → *accento secundario*

Nepřízvučné (atone)

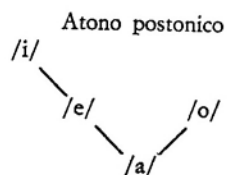
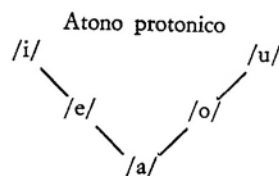
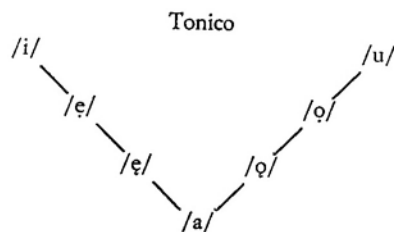
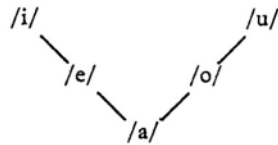
TE	LE	FO	NA	NO
nepřízvučná <i>iniciální</i>	přízvučná	nepřízvučná <i>intertonická</i>	polopřízvučná <i>semitonická</i>	nepřízvučná <i>finální</i>
PRONONICKÁ			POSTTONICKÁ	

- Schéma nepřízvučných samohlásek:

105. Il sistema vocalico atono piú diffuso nel latino parlato in Italia effettua le due fusioni seguenti:

$$\left. \begin{array}{l} /ĩ/ \\ /ē/ \\ /ĕ/ \end{array} \right\} > /e/ \quad \left. \begin{array}{l} /ÿ/ \\ /ō/ \\ /ĕ/ \end{array} \right\} > /o/$$

Esso assume dunque il seguente aspetto:



- A) SUBSTITUČNÍ jevy
- B) ELIMINAČNÍ jevy

Ad A)

1. Asimilace
2. Disimilace
3. Zúžení (*chiusura*) v protonické pozici ($e > i, o > u$)
4. Labializace
5. Velarizace (pod vlivem *l*)
6. Otevření intertonické samohlásky

Ad 1. $e - a > a - a$

meraviglia > maraviglia
senato > sanato
denaro > danaro
selvatico > salvatico

Ad 2. $o - o > e - o, a - a > o - a$

rotondo > retondo
(lat. soror) > seror (milanese antico)
profondo > profundo (genovese antico)
natare > *notare > nuotare

Ad 3. $e > i, o > u$ v protonické pozici

mīnore > minore
měliore > migliore
fēnestra > finestra
sēcuru > sicuro
mē(n)sura > misura
mīnacia > minaccia
coquina > cocina > cucina
consuere > *cosire > cucire
officiu > ufficio
oboedire > ubbidire
molinu > mulino

Ad 4. $e, i > o, e, i > u$

debere > dovere
divitiae > dovizia
demandare > domandare
demane > domani
reversiare > rovesciare
exire > uscire
ebriacu > ubbriaco

Ad 5. V kontaktu s *l* velarizována palatála *e*
sufix *ebilis* > *ebile* > *evole*
debile > *debole*
nubilum > *nuvolo*
angelus > *angiolo*

Ad 6. *e, i, o* > *a* v proparoxytonech
iuvene > *giovane*
ebenu > *ebano*
cophinu > *cofano*
chronica > *cronaca*
filosofo > *filosafo*

„La tendenza all'introduzione della vocale più aperta e più “stabile” o “resistente” è in diretto contrasto con la tendenza alla sincope dell'intertonica. Forse tali casi andrebbero interpretati, dunque, come un tentativo di proteggere l'intertonica dalla sincope.“
(Tekavčić, I, s. 96)

Ad B)

1. Afaireze (eliminace iniciální samohlásky)
2. Synkopa (eliminace intertonické samohlásky)
3. Apokopa (eliminace finální samohlásky)

Ad 1.

abatissa > *badessa*
apotheca > *bottega*
aerugine > **erugine* > *ruggine*
ecclesia > *chiesa*
episcopus > *vescovo*

Ad 2.

a) synkopa latinská prehistorická:
**posino* > **posno* > *pono* (*ponere*)
**exagimen* > *exagmen* > *examen*
dederunt > *dedro*, *cedere* > *cedre* (v nápisech)

b) synkopa vulgárně-latinská (protorománská):

oculus > *oclus*
viridis > *virdis*
calidus > *caldus*

c) synkopa italo-románská:

masculu > *maschio* aj.

d) s. gallo-románská a ibero-románská:

manica > fr. *manche*, šp., port. *manga*

Fonologické podmínky synkopy:

a) nenastává, kdyby nově vzniklá konsonantická skupina byla skupinou nepřipustnou:

pulice > pulce (-lc-)

pollice > pollice (**pollce; -*llc-)

novitate > novità (**novtà, -*vt-)

b) je nesystematická:

comite > *comte > conte

limite > limite > ?

c) adaptace souhlaskové skupiny:

vetula > **vetla > vecla (Appendix Probi) > vecchia

bellitate > beltà

venire habeo > *venira(i)o > **venrò > verrò

volere habeo > *volera(i)o > **volrò > vorrò

spatula vs. vetula > spalla vs. vecchia

1. intertonická u spatula zachována zřejmě déle.
2. *spatla - *vetla; *spatla - *vecla; **spacla - vecla > **spacchia - vecchia
3. *spatla - *vekl'á
4. spalla - vecchia

d) koexistence dvou tvarů:

tegula > 1. tegola; 2. tegghia (teglia)

insula > 1. isola; 2. ischia (*iscla)

e) stará it. vs. současná it.:

merto - merito

spirto - spirito

Ad 3. Zasahuje i celé slabiky

Podmínky:

- samohlásku předchází **l, n, r** (někdy **m**)
- slovo se nenachází v pauze
- daná samohláska není gramatickým morfémem

Příklady:

grande poeta → gran poeta

per potere parlare → per poter parlare

saranno partiti → saran partiti